

LJUBLJANSKI ČASNIK.

St. 98.

Vtorik 9. Grudna.

1851.

„Ljubljanski časnik“ izhaja vsak teden dvakrat, in sicer vtorik in petek. Predplačuje se za celo leto pri založniku Jožefu Blavniku 6 gold., za pol leta 3 gold., za četert leta 1 gold. 30 kraje. Za polletno pošiljanje na dom v Ljubljani se odrajta se 15 kraje. Celoletno plačilo za pošiljanje po cesarski pošti zneso 7 gold., za pol leta 3 gold. 30 kraje., za četert leta 1 gold. 45 kraje. — Vsaka cesarska pošta prejme naročilo in denar, kateri more po novi postavi frankiran biti.

Vradni del.

O z n a n i l o.

28. avgusta 1851 je Franc Petkovšek, 40 let star fant svojim staršem, ki v Zaplani pod št. 39 stanujejo, ušel, da se ne ve kam.

Ti fant je majhine čokaste postave, ima rujave lase in širok pravilni obraz; ko je ušel je imel navadni okrogli kmetiški klobuk črne barve, černo suknjeno jopo brez telovnika, rudečo sviljeno čertasto ruto krog vrata, dolge hlače iz plavoštrafastega suknja in skornje, ki so mu bile nekoliko prevelike.

Razun ravno imenovanih reči je fant tudi černe platnene in plave suknjene hlače in rumeno pavolnato ruto za vrat saboj vzal.

Ker se je Ljubljansko, Krajsko, Kamniško in Trebniško okrajno poglavarstvo zastonj trudilo zvedeti, kam da je fant Franc Petkovšek prišel, da bi se bil zamogel svojim staršem v Zaplano izročiti, prosim gospode duhovnike in občinske predstojnike in tudi vse druge gospode in prebivavce krajske kronovine, mi pred kot je mogoče naznaniti, kje da živi zgorej popisani fant, da bom zamogel staršem, ki že tri mesece po njem žalujejo, naznaniti, da ponj pojdejo.

Ljubljana 29. novembra 1851.

C. k. okrajni poglavar.

Pri volitvi, ki se je na dan 10. listopada t. l. pri c. kr. okrajnemu poglavarstvu v Novimestu imela, so poprejšni podložni bivše Novomeške kresije Aloiza Jenčiča c. kr. uradnika pri deželni poglaviti kasi v Ljubljani kot namestnika zastopnika pri c. kr. deželni komisiji za oprostenje zemljiš na Krajskim izvolili, in to volitev je izvoljeni tudi na-se vzeli.

V Ljubljani 1. grudna 1851.

Od predsedništva c. kr. deželne komisije za oprostenje zemljiš na Krajskim.

Nevradni del.

A r a b c i.

(Iz Bčela.)

Malo je narodov na zemlji, ki bi je bil tolk časa i omikanosti manj premenil, ko sinove puščave, Arabce. Veki i veki so memo njih veršali, skoro sledu ne zapustivši. Kjer se pereče peščeno morje, brez voda i brez rastlinja v nezmerni daljini razprostira, kjer se v derhtečem zračju podobe oddaljenih reči odražajo in blodečega potnika mamijo, kjer za metulja rožice, za ptico drevesa, za živaldo travice ni, kjer se le čez več dni hoda hladni studenec najdeš, si strašno žejo vgasiti, — ondi žive otroci puščave, pod žarki žgečega solca, v patrijarski prostosti, v serčni družini z lahkim konjičem, i barko puščave, zvestim velbljodom.

Velbljod je žival, ki je Arabec pogrešati ne more, kdo bi mu sicer mnogo blago po puščavi prenašal, kdo ga pojil, ako smert za

žejo svoje strašne krili razgerne. — Arabca konjič, njegov zaklad, nja veselja i radost, ki zravno vsajenega koplja vedno osedlan pred šotorom stoji, mu je vsaki trenutek gotov, je ž njim pod istem šotorom vzrastel, deli ž njim težave i junaška dela, zvest do zadnjega izdiha. V nekterih krajih kar ženske i otroci v šatorih z žrebeti vkup leže, i kobile vun i notri hode tako lahno i varno stopajo, da nikdar otroka ne pohodijo in nikogar iz rodovine ne vzbude.

Arabci, ki že kar se ljudje spominjajo, v istež deželi prebivajo, so ali pastirji (kočevavci), ali poljodelci, ali meščani. Pastirja v arabskem jeziku kličejo: ebe el Arab (Arabov sin) ali beduini, poljodelca imenujo felah, meščana haddri.

Mi se bodemo tukaj le od prebivavcev puščave, Beduinov, nekoliko pomenili, ki nam že v svojej zvonajni podobi, kip ali podobo puščave podele. Beduin je majhne rasti, suh, medel, motnega pogleda, kodrastih vlas, rujave kože, kratke vrane brade, ostrega jezika, divji, živ i zviječast. Stanuje zdaj pod milim Bogom, zdaj pod šotorom. Povsod je svoboden i samsvoj. Arabec je gostoljuben, življenje kakega gosta mu je sveto. Pelje ga v svoj naj krasnejši šotor, ga pogosti z svojimi naj boljšimi jestvinami, ter mu v počitek naj boljše ležišče odkáže.

Žene Beduinske so pridne i kaj delavne. Prinašajo vodo i derva za kurjavo, meljejo žito, oskerbljujo kuhinjo, tkejo preproge, pregrinjala za šotore i druge tkaline. Otroci živino pasejo, deklice predejo. Kadar solnce zajde, pridejo črede v stan nazaj, i živina ostane sama od sebe pred šotori svojega gospoda. Veljblodi na kolenih krog šotora leže, pastirji i psi je varjejo.

V orožje služi Beduinu 10—13 čevljev dolga sulica, ki je z dolgo trizezno ostjo previdjena. Narejena je iz bambusovega terstja, in ima spodej premakljiv obroček iz nojevih (šrusovih) peres ali konjske žime. Luča je iz palmovih mladik, i buzdovan včasih iz loz. Loka i strelic ne rabijo, imajo pa bodalce i krivo sabljo; včasih tudi samokrese i puške. Vere so večidel mohamedanske (turške).

Beduini se sicer postijo, očiščajo i molijo redoma, kakor jim je zapovedano; vendar so pri vsem tem zviječni i kradljivi, ter ropanje in plenjanje za dopuščeno pečanje čislajo. Slehernega, bogato oblečenega tujca se lotijo; kdor je pa prosto napravljen, i se zna previdno vesti, gre nemotjen svojo pot. Beduini ga gostomilo sprejmo, i ljubo ž njim ravnaajo; nikogar neoboroženega ne napadejo.

Beduini prav za prav nimajo nikakšne vlade. Njih emiri (poglavarji) imajo majhno oblast, ker kervna osveta, ki je med Arabci doma, tudi nje doseže. Le pri rečeh, ktere občni blagor raztresenih rodov zadevajo, starašine i glavarje za svet poprašajo.

Rokodelstev med njimi ni, razun dveh; Beduini so le kovači ali tkavci. Svoje vsakdanje hišno orodje si vsak sam nareja; je pa tudi tako prosto, da se ne more umetnim iz-

delkom pristevati. Fabrik še ne poznajo ne. Šol nimajo, i še njih glavarji le malokdaj brati ali pisati znajo. Tudi duhovnih in džamij (cerkev) nimajo, očetje ali njih znanci, vsak v svojej rodovini te reči brez tuje pomoči sami oskerbe.

Beduini so si vedno jednaki. Skoro nikoli se ne smejaajo, ter so proti veselju i sreči skoro enako ravnodušni, ko proti kritkostim i težavam. Le kadar jim kak prijatelj ali zlahtnik umerje, žaluje po njem s tim, da temno gledaje i tiho pred šotorom sede, časoma zajokajo, ter si pesek na glavo ali v obraz sipljejo. Se li pa kaj veselega pripeti, dojdejo li prijatli, dalni zlahtniki i bojni tovarši, jim gre „šejk“ naproti, je poljubi v belo lice, je pelje v šotor, kjer možje tobak kade i kavo pijo, žene si pa kak drugače čas kratijo.

Z lovom se Beduini kaj radi i močno pečajo, i kakor posestvajo krasne, berzonoge konjiče, tako imajo tudi kaj urne hertove, s kterimi še lasne gazele love. Sicer le Beduini naj raji s tim obradujo, da tožne pesme pevajo, čudovite pravlice poslušajo i pripovedujo, i poslušajo i pripovedujo, i posebno v orožju vežbajo (vadijo), v čemur tudi zares nenavadno ročnost dosežejo.

Detomil.

Pijančevanje — huda človeška kuga.

(Iz Novic leta 1847.)

Kmalo zaporedoma so Novice oznanil dve žalostni prigodbi od dveh zmerznjenih pijancov. Vsako leto jih, če je kolikaj huda zima, že več zmerzne; in tudi letas sta una dva gotovo imela več tovaršev v naši deželi, čeravno „Novice“ od njih nič povedale niso. Vi, gospod vrednik, pravite v 51. listu lanjskiga leta, de pijance svariti, je bob v steno metati, in de z njimi nočete nič opraviti imeti, in gosp. pisavci O. v 1. listu tekočiga leta ravno to od brezvestnih kermarjev pravi, ki jih dvakrat ubijavce imenuje. Ljubi gospod O! ki take kerčmarje (birte), kteri vsako uro ponoči in podnevi pijancam z vinam ali žganjem tako dolgo strežejo, dokler per njih kaj denarja čutijo, dvakrat ubijavce imenujete — jez mislim, de jih premehko soditi: ne le dvakrat, ampak stokrat, ja Bog sam ve, kolikokrat so ubijavci ne le pijancov, ampak tudi družih ljudi. — Nikar ne prikrivajmo sami pred sabo, ampak na ravnost jo rečimo, če hočemo mafer tolikanj družih pregreh spoznati ter ojstrim razsodbamin očitaju družih narodov oditi, de, kakor v marsikteri drugi deželi, poglavitna pregreha tudi našiga ljudstva je pijančevanje. Pijančevanje je tista strupena kuga, ki toliko hudiga, toliko škode tudi čez našo deželo pervleče, de se skorej prav natanjko popisati ne da. Novice! le resnico neprestrašeno vsikdar oznanujete, če tudi enimu ali drugimu hudo de. „Vpij, kakor trobenta povzdigni svoj glas in oznanuj mojemu ljudstvu njegove pregrehe in hiši Jakobovi njene hudobije“ — je Bog sam svojimu preroku in služabniku zapovedal. Kdor hoče bol-

nika ozdraviti, mora njegovo belezen poznati, mora viditi njegove rane, zakaj prva stopnja k poboljšanju je, da človek svoje grehe, svoje slabosti, svoje napake spozna. Kdor meni, da je zdrav, ne išče zdravila; in kdor meni, da je ves dober, na poboljšanje ne misli. Na pričo vzamem vse duhovske in deželne gospode, ki imajo z ljudmi po deželi opraviti, naj mi resnično povedo: ali je ktera pregreha tako škodljiva za dušo in telo, za časno in večno srečo ljudi, kakor gerda pijanost? Vsaka nezmerčnost je greh, in človeka v škodo spravi pred ali potlej; pa iz nobene pregrehe toliko hudiga ne izvira, kakor iz pijančevanja.

Pijanec je pripravljen vse storiti, kar koli je gerdiga in neumniga, in kar ne stori, le zato ne stori, ker ne more ali perložnosti nima. — Človek je še trezen bolj k hudimu kot k dobriemu nagnjen; kakšen pa mora biti, ko je od vina ali žganja ves vnet — ves razbehljen — kadar svojo pamet utopi in se popolnoma poživini. Častitljivi bravci Novic! jez bi vam gotovo malo vstregel, ki bi hotel gerdo in nespodobno obnašanje pijaniga človeka na tanjko popisati, pa saj to mi boste dovolili, da tukej v kmetijskih Novicah ob kratkim slabi stan taciga gospodarja v izgled postavim, ki se raji po kerčmah potika, kakor pa s svojo kmetijo peča. Spoznali boste taciga gospodarja na strehi, ki vsim memo gredejočim rebra kaže, — na oknih, ki so s slamo ali kakšno cunjjo zamašene ali s papirjem prepete, — na vratih, ki nimajo ne ključavnice zato ker se ni treba tatu bati, ki bi mogel kaj iz hiše ukrasti, — v stanici, ki je tako prazna, da bi se ne imela kje mala miška skriti, — pod streho, kjer bi prav lahko usnjar kože sušil, zato ker veter od vsih strani zraven priti zamore, — na podporah krog poslopja, ki streho in steno pokonci derže, da se ne prekučne, kakor večkrat hišni gospodar, — na plotih, kjer se komaj pozna, kje de je nekdaž ograja bila, zato ker jo je mogla hišna gospodinja zavoljo pomanjkauja dery vso požgati, — na vertu, ki je ves zapuščen, ker je gospodar odrašene hruške, jablane in orehe v denar in v vino spravil, — v hlevu, ki je ves prazen, ali kjer k večimu kakšno umazano in izstradano kljuse stoji, kterimu bi se zamogle lahko vse kosti prešteti ali klobuk na ledji kolk obesiti, zato ker od svojiga gospodarja namesti piče le biče dobi, — na kozelcu, ki je po vsih vetrovih zavihan in ne potrebuje ne strehe ne lat; zato ker gospodar nima ne žita ne otave sušiti, — na njivah, ki niso obdelane, ampak vse s plevelam in osatam preprežene, zato ker jih le škerjanec gnoji, — na borštih ali gojzdih, ki so tako lepo počejeni, kakor bi si bil skozi nje zemljomerice poti izsekal, in de bi si zajic teško kak germiček najdel, pod kterim bi se zamogel lovca skriti, — na otrocih, ki so lačni, da jim lakota pri očeh vun gleda, in stergani, da bi bilo skorej misliti, da so bili ravno zdej, kakor nekdaž Adam in Eva po storjenim grehu iz raja izgnani, da se v šolo ali h keršanskimu nauku ne morejo hoditi zavoljo pomanjkanja potrebne obleke in obuvala, — na takih in enakih znamenjih se očitno vidi, da hiša ali kmetija — pijanca za gospodarja ima. In če vendar še kej pridela, žito na njivi ali v kozelci proda, da mu je tako menj dela potreba in več časa za kerčmo ostane. Dokler mu je kdo kaj upal, je na posodo jemal; po gostivnicah je njegovo ime na tramih s kredo zapisano; per gosposki ostanejo davki na dolgi; premoženje se zmirej zmanjšuje, kakor kavra na zraku; nazadnje ga denejo na boben, in on, njegova žena in njegovi otroci pridejo na beraško palico. Zdej postane dostokrat tat in razbojnik, in pride v ječo ali v

delavnišnico, kjer ga morajo spet drugi ljudje rediti, ker si ni hotel sam pošteno kruha služiti.

Glejte, koliko ljudi lahko en sam pijanec v kratkim času v nesrečo, v revšino spravi! Pa saj tudi nemore drugači biti, ker vsak ve, da kmet ali rokodelc, ki ima doma družino in v delavnikih v gostivnici sedi, trikrat zapravlja: prvič, denar, ki ga kerčmarju za vino in žganje daje, drugič, ker sam le malo ali clo nič ne dela, in tretjič, ker tudi na svoje delavce ne gleda, ki se zato pri delu veliko bolj zanikerno obnašajo. Dober gospodar za dva delavca dela, če le per družini stoji. —

Kako škodljivo je pijančevanje zdravju, kako življenje perkrajša, koliko grobov skoplje mladim ljudem, ki bi zmerno v jedi in pijači lahko dolgo in veselo življenje živili; kako škodljivo je pijančevanje človeškemu zarodu sploh: to pa vi, gospod dohtar! povejte, al pa, ker pravite, da nočete s pijanci nič opraviti imeti, iz gosp. Lipičevih bukev izpisajte, v svarjenje tistim, kteri se ti gerdi pregrehi še niso vdali. Sv. pismo ne pravi zastonj, da jih je pijančevanje več umorila ko meč. —

Ali ni res, da bi v marsikterih vinskih krajih veliko veliko menj uboštva bilo, ko bi se menj vina popilo? Kader vino imajo, je vse židane volje, „e bratci le pimo ga“ — potlej pa morajo v marsikteri hiši stradati. Ali ni taka? Enkrat z batam, potem pa s psam. Na še slabši poti pa so tisti kraji, kjer so se žganja prejeli in ga skorej že tako, kakor drugod srovo vino pijo. Včasih so žganje po frakeljni pili, zdej pa, če le 2 možaka v kerčmo prideta in za mizo sedeta, je prva beseda: en polič ga pernesite! Pa saj ga lahko pijo; zakaj ta strupena pijača se tako po ceni prodaja — po 18 ali 20 krajcarjev bokal — da se vsakdo za 10 krajcarjev lahko tako vpijani, da vse grabne po cesti premete, se stokrat prekučne, brez klobuka in plajša ponoči domu pervpije in perrijovi, da mora cela vas vediti in slišati, da pride gerd pijanec domu, če clo v kakšno mlako, v vodo ali za kak plot ne telebi, ali če v snegu ne zmerzne! Če se bo ta gerda razvada pri nas tako razširjala kakor zdej, ko imajo skorej v vsaki beznici strupeno žganje na prodaj, in ga po vaseh v čutarah okrog na prodaj ponujajo, se bo naš lep in junaški rod tako spridil, da bi ga naši spredniki komaj spoznali, in de bo v 100 letih Cesarju zdravih in terdnih fantov za vojsko manjkalo!

Ta ostudna pregreha pijanosti tudi ječe nar bolj polni, in zamore celi rod v sramoto pri drugih ljudstvih pripraviti. Iz pijanosti pride kreg, gerdo zmerjanje, pretep, boj, ranjenje, zbijanje; — pijanec postane goljuf, tat in razbojnik, ker denarjev nikoli dosti nima. Veliko se jih v pijanosti zoper čistost tako pregreši, da pridejo ob denar, v sramoto in ječo; in še stokrat več bi jih prišlo, ko bi se take hudobije vselej spričati dale. Marsikteri pijan tobakar svoje in drugih pohištvo požge; to skušnja spričuje. Ko bi hotla deželna gosposka življenje jetnikov popisati, bi se večidel vidilo, da je bila nezmerčnost v pijači prvi začetik ali nar močnejši pripomoga storjene pregrehe, ki je pijanca v roke pravice pahnila. Ali ni tedej očitno ko beli dan, da pijančevanje je nar hujši človeška kuga? In ker je res taka, naj za Božjo voljo pomaga vsak rodoljub po svoji moči, po svojim poklicu, da bomo ukrotili tega strupeniga gada, ki tudi naš rod zmirej bolj in bolj zalezuje.

Kako pa bi se dalo to nar boljše storiti? Če bolezin poznate, povejte nam še njeno zdravilo! — nam bojo naši dragi bravci odgovorili. Kaj ne, gospod vrednik! ki ste učnik in dohtar zdraviljstva, da se ne da bolezin dobro ozdraviti, če se njeni vzrok ne po-

zna? Kaj je tedej poglavitni vzrok pijanosti in pijančevanja? — Bomo peskusili, poglavitniši vzroke na dan potegniti, iz kterih pijančevanje izvira.

Nekteri kraji imajo zato veliko pijancev, ker jim vinska terta raste. Priložnost je mati veliko hudobij: taka je tudi s pijančevanjem. Marsikdo bi ga saj nezmerno ne pil: ki bi ne imel sodco v kleti, ali ko bi vina pri sosedu po niski ceni ne dobival.

Drugi poglavitniši vzrok pijančevanja je pomanjkanje, revšina in obup. Marsikteri ga pije in se vpijani, da se omoti in za kaj časa svoje nadloge pozabi. Alj bolj ko si je prizadeval, svoje britkosti in svojo revšino v vinu sli žganji utopiti, veči revež je od dneva do dneva prihajal, ker si ni praviga pomočka izvolil, revšini uiti, ampak se je po tem takim vsak dan v še večji nadloge zakopal, goldinar za goldinarjem zapravil in popolnoma na beraško palico prišel, zraven tega pa tudi svoje zdravje pogubil. V nemških Novicah smo brali, da so Irci takrat, ko jih je lakota nar bolj stiskala in morila, nar hujši pili, in de jih je silno veliko prosilo za pervvoljenje novih gostivnic ali oštarij ravno ob času lakote in strašniga pomanjkanja! Se ve de modra gosposka v take prošnje ni dovolila.

Z žalostjo vidimo prav pogostama, da stariši že svoje male otroke v kerčme jemljejo in jih tako že od malih nog pijančevati vadijo — in v ti hudi razvadi je tretji vzrok, da se pregreha pijanosti zmirej polj razširjuje. Komej je začel fant hlače nositi, že sedi s svojim ljubeznjivim očetam v kerčmi pri pokalu; žena pride z mlado hčerko ponoči po moža, in ker pijanca ni nikakor domu spraviti, obsedi tudi mlado deklo v kerčmi, in tako so otroci z očmi in ušesi priče hudobij, ki se tolikrat po gostivnicah gode. Iz tacih otrok — Bogu naj bo potoženo! — bodo enkrat še hudobniši očetje in matere, kakor so njih malopridni stariši bili. O žlahtna zalega prihodnjiga rudu!

Četerti vzrok, da je čezdalje več pijancev, je sedanja niska cena žganja. Zares velika velika dobrota nam je krompir — pa je tudi velika nesreča za človeški rod. Vsak berač se že zdaj lahko v kerčmo vsede in se za 4 krajcarje krompirjevca napije, da ga komej baše!

Peti vzrok je gerda navada, da pri vsaki kupčiji, pri vsaki menitvi, pogodbi i. t. d. mora „likof“ biti. Če bi ga takrat ne pili, mislijo, da ne bo sreče. Bokal za bokalam pride na mizo, in še le kadar je miza mokra in vse pijano, je kupčija gotova. Marsikteri se drugi dan kesa, ko vidi, da so ga osleparili — pa je že prepozno! Včasih je bil mož beseda zdej pa je večidel le vino mož! Včasih je peljal kmet žito v mesto na prodaj in kar je skupil, je prinesel trezen domu; zdej jih je dosti tacih, ki polovico tega, kar so skupili koj v kerčmah po poti puste. Ali ni taka?

Še več družih vzrokov pijančevanja bi zamogli povedati, pa se ne bomo pri njih delj mudili, ampak brez ovinkov nar poglavitniši vzrok te gerde pregrehe imenovali, in ta je preveliko število gostivnic ali oštarij.

Kerčme ali gostivnice morajo biti, zato ker so potrebne ne le popotnikom, ampak tudi takim ljudem, ki doma nimajo potrebne potrežbe. Tudi med kerčmarji in kerčmaricami jih je veliko poštenih, pobožnih, časti vrednih, ki bodo naše besede poterdili in nas hvallili, da, ko se malopridnim beznicam zoperstavljamo, se za poštene gostivnice poganjamo.

Zato si tudi za prid domovine skerbne deželne gosposke prizadevajo, število gostivnic pomanjšati, ker spoznajo, da preveliko število gostivnic je le v škodo deželi. Pa to se ne

da z enim mahlejem odpraviti; počasi se bo pa že storilo.

De je pa veliko veliko preveč gostivnic, to sleherni ve, kterimu so naši kraji le nekoliko znani. Če pride semtertje na 82 ljudi ena gostivnica, ali ni to veliko preveč, če zraven tega še pomislimo, de mali otroci, stare babice in tudi marsikteri odraseni možki in ženske ne hodijo v kerčme. Če ima vas z 9 hišami 3 kerčme, ali ni to od sile? — Kamor se v tacih vaseh gospodar gane, naj gre na polje ali v cerkev; kamor se hlapec poda, naj pelje konje v kovačnico ali naj jih žene na vodo — povsod jima vinski kazač spod strehe pred nosam penglja: kufrast kerčmar, perlizljiva natarcarca (kelnerca) ali pa debela kerčmarica z belim pertam na pragu stoji, de jo lahko vsak že od deleč vidi.

Pa gostivnic saj poleg cest mora toliko biti zavoljo popotnikov — bo ta ali uni rekel. De bi te strela! Kako deleč bi neki prišel popotni človek, ko bi se hotel le v vsaki peti kerčmi muditi! Ni so ne za popotne ljudi, ampak le za domače pijance.

Ali ni dobro, de je več kerčem — bi lahko kdo rekel — de si človek vunder zamore kaj prebrati; če en kerčmar slabo vino toči, se lahko boljši pri drugimu dobi. Oj, kako se motite! Ravno na prevelikim številu gostivnic je ležeče, de namesto dobriga in čistiga vina ali ola se le brozga toči. De bi si brezvestni kerčmar več pivcov privabil, pomanjša ceno vina; to pa le storiti zamore, če si nar slabšiga vina kupi in ga potem dostikrat s škodljivimi in clo strupenimi rečmi meša in dobre kup prodaja. Brezvestni kerčmarji strežejo na pijanca, ko lačni psi na kost, in ker želijo hitro obogateti, gledajo z nevošljivim očesam na svojiga tovarša, če ima več ljudi, kot on. De bi si pivcov privabili, nimajo ne oči ne ušes za vse nerodnosti, ki se v njih beznicah gode; ga točijo vsacimu, naj pride po noči ali med božjo službo, in ga dajejo pijancu, dokler ga zamore plačati. Reci takimu kerčmarju, de to ni prav, — ti bo odgovoril: „če mu ga jez ne dam, ga bo pa pri družimu dobil.“ Ali niso taki kerčmarji strupene pijavke, ki iz pijanca izpijejo denar, žito, slamo, seno, derva, teleta in krave, žebeta in kobilo, in kar koli ima. Kdo tudi prijé in guli naše gojzde, de še mladi hrastiči in smerečice nimajo miru? — ali ne tudi pijančevanje — huda človeška kuga — in kerčmarji, ki to pregreho podpirajo? Tudi se tacih malopridnih kerčmarjev ne manjka, ki od fantov in hlapcov in družih ponočnikov za vino in žganje vsako reč vzamejo, de le kakšno ceno ima, če tudi vedo, de je stokrat vkradena.

Hudobni kerčmarji so hujši ko požigavci; požigavec eniga ali družiga gospodarja naglo na beraško palico pripravi, malopridni kerčmarji pa počasi veliko veliko družin po pijanih gospodarjih v revšino spravijo, rekoč: „ko bi pijancov ne bilo, bi kerčmarji ne mogli obstati.“

V samotnih kerčmah se zbirajo kontroban-tarji, rokonači, tatje, mladi berači, igravec in vsa druga derhal; v tacih beznicah se sliši nar več zmirjanja, nar več gerdih perimkov, nar več opravljanja; v kerčmah so doma, kregi, jeza, sovraštvo, boji in ubijanje; zatorej je nidavno nemški pisavec v Augsburskih Novicah resnico povedal, ko je imenoval pijančevanje poglavni vzrok nar hujših pre-greh naše dežele.

Le polovico kerčem zaprite, pa boste imeli na pol ali pa še manj hudodelnikov v ječah! Ko bi hudiča, nar hujšiga sovražnika človeškiga rodu, vprašali: kaj je treba storiti, de bi mu nar bolj vstregli, bi mende ne mogel nič boljšiga svetovati, kakor de naj se v vsaki vasi še kake 3 kerčme napravijo in vsaki kerčmi ena

ali dve perliznjeni natarcarci daste. Potem pa sme brez vse skerbi biti.

In kakšne dobičke prav za prav kerčmarji imajo, ki jih je toliko, kolikor kobile v jutro-vih deželah? Hlapec vzame deklo, in kerčmo napravita; tako hoče brez terpljenja oboga-teti. — Drugi ima nekaj zemljiša, pa se mu za malo zdi, de bi si mogel, kakor je Bog ukazal, s potam na obrazu kruh služiti — zato gre in si priláže od gosposke pravico ali patent in si napravi nekaj kerčmarskiga orodja; pol vina plača, pol ga pa na dolg vzame; vinski kazač obesi pod streho, de pivce vabi; pa tudi sam ga začne serkljati; nekaj se mu ga posuši, nekaj ga pijanci ne plačajo in mu zraven tega še tudi posode in okna pobijejo, stole in mize polomijo; nekaj ga tudi gospodinja počivka, ki se ga počasi tako navadi, de jo od vode trebuh boli; nekaj ga pa steče še po družih gerlih, ki se vejo v vinohram potihama splaziti. Zdaj bo treba vino plačati — pa ni vina ne denarja; tovar-nik mu ga da spet na brado, pa mu ga toli-kanj dražje zarajta. Kerčmar se navadi pri takim gospodarstvu dobro jesti in piti, pri pivcih s pipo v ustih celi dan za mizo sedeti in nič delati; — to pa ne terpi dolgo, ljudje ga pridejo tirjeti — pa kako bo plačal? S ku-fram na nosu: to je dostikrat njegovo nar veči premoženje; vse drugo je šlo pod zlo. Z ničico je začel, zdej ima pa še menj kot nič. Beraška palica je ves njegov dobiček! — Ali ni taka?

Kaj je tedaj storiti? kako pomagati, de bi se huda kuga pijančevanja, ki nam po vsih straneh toliko škode stori, vstavila in odver-nila?

Kratek in prav svet je tale: Pomanjšujte število kerčem, kar je nar bolj moč! Prosite, de deželske gosposke novih dovoljenj (paten-tov) ne delijo, in de se tistim, ki nobene bož-je, čerkevne in cesarske zapovedi nič ne porajtajo in na nič družiga kakor na svoj la-stni dobiček gledajo, dovoljenja pobera. Pri-jatli Novic! prijatli domovine! če ne bomo ker-čem za polovico ali še bolj zmanjšali, de jih bo le toliko, kolikor jih je potreba, ne bodo vsi lepi nauki in sveti, ki jih kmetovavcam in rokodelcam v Novicah dajete, nič pomagali.

Priporočevajte šole in šole: prav je, Bog nam jih daj veliko dobrih šol, — tode od pi-jancov boste malo denarcev dobili za šole; pijanc ne bo nikdar otrok v šolo pošiljal in tudi za-nje plačeval ne. In ko bi tudi sem-tertje ktero šolo napravili, bo vse to malo zdalo, ker malopridne kerčme pomagajo spod-kopaviti šolske nauke in pokaziti mlade in stare. Ali ni prvo pravilo izreje otrok: skerb-no vse priložnosti odvrčati, ktere dajo otro-kam slab izgled in jih greha učijo? Ali pa niso malopridne beznice v djanji ravno temu nasproti, kar se v šoli z besedo uči? Kaj neki bo zdala ena šola v vaši, če je pa ravno tam pet kerčem! Ste učili v šoli otroka lepi-ga zaderžanja, spodobne vnanje obnaše, paz-nosti na svoj jezik, mirnosti in mernosti, krot-kosti i. t. d. — Kaj bo pa vse to pomagalo, ko bo otrok, iz šole domu grede, v gostiv-niči slišal pohujšljivo vpitje, razbijanje, kle-tev, boj in mnogo nespodobno obnašanje? Serce otroka je mehko, ko vosek, in rado ostane v njem, kar je napčniga slišal in vidil.

Priporočevajte milosercnost do žival: prav je, pa če ne boste pripomogli, de človek po nezmerni pijači sam sebe ne poživini, boste le gluhim ušesam pridigovali. Pijanec bo ka-kor dosihmal tudi prihodnjič v kerčmi vino ali žganje, — njegov konj ali vol pa zvunaj na mrazu ali dežji za kakšna kol ali za hižno kljuko peryezan, truden, lačin in žejin, to-bak pil. V pijanosti poživinjem človek z ži-vino nar gerši ravna, jo slabo kermi, pa to-

likanj bolj kolne in jo pretepa. Namesto de bi izstradanimu konju snopičik sena ali malo ovsa privošil, pije raji sam čez vse potrebe še en polič vina ali masele žganja, de ga morajo na zadnje kot svinjo na voz djati in neumni živini izročiti, de ga domu pelje. Ali ni taka?

Učite ljudi krompir gnjilobe obvarovati, dajte na svitlo še toliko lepih bukev za povzdigo kmetijstva in rokodelstva; vse lepo in prav; pa jih učite in pomagajte tudi nar nevarniši gnjilobo človeškiga rodu — pijančevanje — odgnati in nar žlahtnejši seme treznosti in mernosti med ljudi zasejati.

(Konec sledi.)

Austrijansko cesarstvo.

Terst. „Triester Ztg.“ govori o važnosti železnice iz Dunaja v Terst, in omeni, kar o tem Guilian, ki je že pod cesarjem Jožefom živil, piše, ki Terstu veliko prihodnost obeta in pravi, da bo cesta krog Afrike v Indijo sčasoma svojo veliko važnosti zgubila, in da se bo pot skoz Egipt in rudeče morje spet iskala.

Ta reč se bo zares v današnjih dneih dopolnila.

Avstrijska.

Na koncu šolskega leta 1851 je bilo na 83 gimnazijh Avstrijskega (razun Ogerskega, Vojvodine, Erdeljskega in Horvaškega) 1136 učiteljev in 19,759 učencev.

Tuje dežele.

Černagora.

Černogorski vladika je zapustil 200,000 goldinarjev.

Turška.

Vsi turški vradniki bodo morali za državni zaklad deset percentov od plače zanaprej od-rajtovati.

Naj novejše.

Telegrafiško naznanilo.

Pariz. Napoleon se je za 10 let za odgovornega ministra izrekel; ministerstvo je le njemu za odgo-vorno naznanil; Cavaignac in Tiers sta zaperta. Vstaja se je vnela, vojake naskakovajo barikade, po ce-stah in ulicah je boj, vojakov je dve divizie in ena brigada v boju. Strela se živo iz pušk in topov. Vstaja se s pogumom zalera. Lyon je miren. Volitni zbori so po po-zirju na 14. decembra skupej pokli-cani. Vojaki so do zdaj na vsih mestih zmagali. Vstaja je popolno-ma vdušena in povsod spet vlada mir. Novice iz dežele so vesele. Vojaki počirajo. Priprave so stor-jene nove vstaje lahko zatreti.

* Govori se, da je Napoleon vsim evropejskim vladam naznanil, da je moral storiti, kar je storil, in da bode mir ohranil, ker mu so vojaki vdani, kakor tudi duhovščina in ljudstvo.

Arov in Zman.

(Narodna pripovedka.)
Spisal Janez Terdina.
(Dalje.)

Oče in hči ga zdaj pogledata. Bi se bil Arov v reči družega Turka in ne v zadevo ljubečega očeta vtaknul, bi bil zlo naletel. Pa Alitu so zadnje besede tako dopadle, da kristjanu zraven sebe sestri veli in ga prijazno pobara, kaj ga k Turkom pripelje, potem ko so vendar obleženi turskega poročnika vsmerili? Namesto odgovora razveže Arov pert in mu pokaže glave morivcov rekoč: „To je zadostenje našega vodja, za kri je tekla trojna kri.“ Obraz Alita se zdaj še bolj razjasni. „To pač to! pravi čez en čas, čakajte tu nemalo, da zadostenje pašatu nesem. Ta dar mu bo bolj všeč kot 1000 cekinov. To mu bo jezo nad vmorom nekoliko pogasilo.“

Kabdalo v namestnik se zdigne in gre, in Arov in Ilka ostaneta sama.

„Bog vam plati, reče čez nemalo deklica, da ste me zagovarjali.“ Pri teh besedah vpre svoje črne oči v Arova, nekoliko zarudi in zopet očesa k tlam pobesi.

„Ženski spol, pravi Arov, je pri vas res vsmiljenja vreden. Moškemu in ženski je um dan. Pa le moski ga sme rabiti. Ženski pa ni dopuščeno, svoje misli imeti. Pri nas je to vse drugače. Oba spola imata ene in tiste pravice. Bog je ženski stan posvetil, ko je svojemu sinu žensko za mater izvolil.“

Prijaznost najde povsod dobro mesto. Človeka le družina popači, pa po naravi je blag,

zaupljiv in odkritosrčen. Ilka je bila zgolj naravna deklica, ki je kmalo proti Arovu tako odkrita in zgovorna, kakor de bi nje brat bil. Ona se z levo na svoj sedež nasloni, se proti Slovencu popolnoma oberne in nježno pravi: „Kaj ne, s to materjo Božjega sina Marijo menite. Tudi jest sim se od Jezusa in od Matere Božje in od angeljčkov učila kako ljudi varovajo in pri njih postelji čujejo, ako spé. Ljubezen vezala, ljubezen pobratila. O škoda da sim mogla ta lep nauk pozabiti.“

„Ste tedaj Turkinja! reče Arov z zavzetjem?“

„Kaj ne, odgovori Ilka prilizljivo, da bi bil nauk od ljubezni boljši. Pa ne more drugače biti. Do sedmega leta so me oče od križanega učili. Potem so ga sami zatajili in jest sim le od Maometa zanaprej slišala. Nikar se ne zavzemite! Žlahtno, dobro, pošteno, blago serce imam in ga bom vedno ohranila. Verjemite mi to, prijatelj. Sej ravno tu tudi jest od vas verjamem.“

„Tako ljubezniva, si misli Arov in neverna! — Nar hujsi sovražnik, reče na glas, vam ne more žlahtnega serca odreči.“

Ilka zarudi in mu reče rahlo: „Bi bili vsi kristjani, kakor vi, bi gotovo tudi Turki tako divji ne bili, vas nadlegovati.“

Pogovor terpi še nekoliko časa in ima tiste nasledke, ki jih je po naravi imeti moral. Ilka, ki je bila popred vedno le pri očetu in je le nekaj ostudnih, divjih Turkov vidila in poznala, je popred le na enega človeka na svetu navisnost imela in ta je bil njen oče Ali. Zdaj je pa mladega zalega občutljivega Arova spoznala. Njene misli, se ji zdi, so njegove misli,

njene vošila, njeno dobro serce tudi njegovo. Domišlja jo popolnoma prevzame in morebiti toliko bolj, ker je bil Arov sovražnik. Tudi tukaj velja tista postava, kakor pri nebeskem ognju, da se nar rajši nasprotne moči bližajo in vežejo. Serčni zar podpiše tudi okoljsina, da je bila ravno Ilka morana žena divjega Zmana biti. Ko zdaj tega Turka Arovom primeruje, se jej razloček med njima tako grozoviten zdi, kakor med peklom in nebesomi. Arov, misli, je tista zvezda, ktera jej je osoda namenila, da se na viharji poti življenja na njo ozira.

Enaki občutek bi bil more biti tudi Arova prešinul, ako bi ga ne bila nevera deklice ostrušila. Iz serca pa jo omiluje, da je pri Turkih njeno prebivališče in da ta blaga duša v živinski tovaršii zamrtni mora.

Ali pride nazaj in naznani Arovu da je bilo ravnanje kristjanskega vodja pašatu zlo všeč, pa da so vendar vsi daljni pogovori zastran predaje končani. Grad se bode s silo podati moral.

Slovenec se potem poslovi, se silno nad vsem čudeč, kar je vidil in slišal. Še bolj bi se bil čudil, ko bi navade Turkov vedil, in jih tukaj tak malo našel. Ne duha ne sluha ni tu vzhodne posiljenosti in sužnosti, ki se tudi v lišnih napravah razodeva. Vse je bilo svobodno in prosto. Ilka ni bila s tancico po obrazu zagernjena. In kakor tega tako tudi drugih reči več ni kersanski odpadnik po Turkih posnema.

(Dalje sledi.)

Odgovorni vrednik: *Dragotin Mešter*. — Založnik in tiskar *Jožef Blaznik*.

Vradni list št. 84.

Št. 219. **Oznanilo dražbe.** (216) c 3

V četrtek 11. decembra t. l. dopoldne med deveto in dvanajsto uro bo v vradni pisarnici c. k. okrajnega poglavarstva eksposituri v Račah javna dražba za napravo deržajev med milokazavniki 1/3—4, 1/12—14 in 1/14—15 na veliki cesti, ki pelja skoz Rače.

K tej dražbi se tisti, ki menijo to prevzeti, s pristavkam povabijo, de se zamorejo bolj natanjki pogoji do dneva dražbe v tukajšni vradni med vradnimi urami pregledati, kakor tudi med dražbo.

Pismene ponudbe, ako so redno sestavljene in z 5% vadiumom vložene, to je z 40 gold. 16 krajcarjev se prijemajo do začetka dražbe pri c. k. eksposituri okrajnega poglavarstva v Račah.

Konec sklepa si na vsako vižo priderži.
C. k. stavbina ekspositura

V Račah 26. novembra 1851.

Št. 3616. **Oznanilo.** (217.) c 1

Podpisano c. k. poštno vodstvo s tem sploh naznani, de za novo popravo za poštne vozove potrebnih sedlarskih, kovaških, kolarskih, klamfarskih in steklarskih del javno dražbo na poti pisemskih ponudb pod sledečimi pogoji vpelje:

1. Prepuste se zadevajoče dela proti pogodbi na tri leta, in proti vložitvi 10 percentov kavcije letnega zaslužka, ki se zamore v gotovini ali zastavi vložiti. Odmerjena je kavcija
  - a) za sedlarsko delo na štir sto goldinarjev konvencijnega denarja,
  - b) za kovaško dela na dve sto in štirideset goldinarjev konvencijnega denarja,
  - c) za kolarsko delo na sto in petdeset goldinarjev konvencijnega denarja,
  - d) za klamfarsko delo na pet in dvajset goldinarjev konvencijnega denarja, in
  - e) za steklarsko delo na dvajset goldinarjev konvencijnega denarja.
2. Zadevajoči pogodbini načerti, ki zapopadejo odrajtvalne pogoje, kakor tudi dobo, v ktere se odrajtvala pričnejo, in cenitne tarife, ki so podlaga ponudbine dražbe, za posamesna dela, se zamorejo vsak dan med vradnimi urami v pisarnici podpisanega c. k. poštne vodstva pregledati.
3. Povračila za dela se bodo odrajtovala pri tukajšni c. k. poštni denarnici po pre-

Št. 3664. **Oznanilo.** (218.) 3

Ker je po povodnjah in snežnih zametih poštna cesta med Zagrebom in Zidanim mostom sila terpela, bodo po zaukazu visocega c. k. višjega vodstva za obćenje družega razreda od 24. t. m. št. 9630/1337 med Ljubljano in Zagrebom skoz Zidani most, dokler se cesta v tacem stanju znajde, vsakdanje Mallepošte nehale in namesto njih dvakrat na teden, to je vsako sredo in nedeljo od tod proti Sisku odrinule, in dokler se ne odvernejo ti zadržki, se ne prejemale velike in teške pošiljive.

Potem se vidi podpisano poštno vodstvo, ker se mora med Hudim in Trebnim zavolj poplavane poštne ceste stranska pot porabiti, primorano, dozdej vsak dan ob treh dopoldne od tod odrinovajočo Novomeško ali Karloško Mallepošto, dokler ta povodenj terpi, že ob dveh odpravljati.

Kar se s tem sploh naznani.
C. k. poštno vodstvo.

Ljubljana 25. novembra 1851.
Hoffmann s. r.

Št. 10215. **Proglas.** (214) c 3

C. k. okrajno sodništvo ljubljanske okolice s tem naznani, da je na prošnjo gospoda doktorja Oblaka dovolilo v prodajo četert zemljišča pravnih dedičev Helene Borstnarjeve iz Laz, ktero je zapisano v poprejšnih zemljiščnih bukvah grajšine na Fužinah pod urbarialno št. 201, in obstoji iz hiše v Lazah, iz družega kmetovskega poslopja potem zemljišča, potem v prodajo v poprejšnih zemljiščnih bukvah grajšine Kodeloviga grada pod urbarialno št. 237 zapisanega gojzdnega oddelka, kar se je sodniško cenilo na 1759 gold. 40 kr. zavolj dolžnih 500 gold.

V ti namen se je dan odločil na 7 januarja, 7 februarja in 8. marca 1852, vsak dan dopoldne ob devetih na mestu posestva v Lazah, kamor se tisti ki mislijo to kupiti s tem pristavkom povabijo, da se zamorejo posestva le pri tretji dražbi pod cenitno ceno prodati, in da se zamorejo pogoji dražbe kakor tudi pregled posestva vsakdanj pri dražbeni komisii pregledati.

Ljubljana 28. oktobra 1851.
C. k. okrajni sodnik

Heinricher s. r.

Ljubljana 20. novembra 1851.
Hoffmann s. r.

teku vsacih vladnih kvater, po prestresu zadevajočih kont od tukajšnega c. k. računskega vodstva proti pobotnem listu na rednem koliku.

4. Odrajtvalo zgorej imenovih del se tistemu pripusti, ki naj boljšo obljubo stori, t. j. ki naj manj percentov tirja od naj viših v tarifu naznanjenih percentov, se ve da mora biti tudi zmožen in v obertnii najden, in da mora tudi dovolj pripomočkov imeti, dela zversiti.
5. Ponudba mora tedaj zapopasti razun predmeta ponudbe ime in stanovanja ponudnika, zmožnost obertnika in pripomočke za delo, potem tirjatev percentov, in treba je sicer gotov znesek naravnost s čerkami zaznamovati.
6. Take ponudbe na postavnem koliku pisane se imajo do 20. decembra 1851 pri tem c. k. poštne vodstvu vložiti, ker se na pozneje ali na nenatanjko izrečene ne more gledati.
7. Predenj se ponudba stori, se ima pri tukajšni poštni denarnici v gotovem denarju ali v avstrijskih deržavnih papirjih vadium vložiti, kolikor znese kavcija, in vložitni list se imenovanej denarnici ali z ponudbo vred ali posebej izroči.
8. Došle ponudbe bodo za to odločena komisija 21. decembra t. l. dopoldne razpečatila.
9. Vsaka ponudba ima po izročitvi za ponudnika nerazvezljivo moč, vradnija se pa še le tikrat zaveže, ko podpisano poštno vodstvo ponudbo sprejme.
10. Po razsodbi, ko čas konkursa preteče in naj dalj čez osem dni po tej dobi se bodo tistim ponudnikom, kterih ponudbe niso sprejete bile, vložni listi nazaj poslali, da bodo z njih vložitvo vadiume nazaj dobili, vadiumi tistih pa, kterih ponudba je bila sprejeta, ostanejo za kavcijo, se vendar še pozneje zamorejo za zastavo zamenjati.
11. Po sprejetih ponudbah se s ponudniki koj pogodba sklene, kteri imajo za redni kolik skerbeti.
12. Poslednjič se še pristavi, de se tistim, s kterimi se pogodba sklene, denar nikdar ne bode za delo na roko dajal.

C. k. poštno vodstvo.
Ljubljana 20. novembra 1851.
Hoffmann s. r.